

रामजी धिमिरेको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष दसौं पत्र (५१०-१) को प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

२०७४

नीलकण्ठ तिमिसिना

रोल नं. १७/२०६८

परीक्षा रोल नं.४८०११२

त्रि.वि. दर्ता नं. ८-१-४८-१८४८-२००६

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस

पोखरा

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभागका एम.ए. दोस्रो वर्ष रोल नं. १७/२०६८ का छात्र नीलकण्ठ तिमिसनाले मेरो निर्देशनमा 'रामजी घिमिरेको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन' शीर्षकको शोधपत्र तयार पार्नु भएको हो । यसको मूल्याङ्कनका लागि पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्न सिफारिस गर्दछु ।

शोध निर्देशक

(गिरवहादुर खड्का)

उप-प्राध्यापक

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

वि.सं. : २०७४१९१९८

ई.स. ०२/०३/२०१८

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आरदणीय गुरू उप-प्राध्यापक गिरबहादुर खड्काको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताका बावजुद अमूल्य समय निकालेर प्रस्तुत शोधपत्रलाई यो रूप प्रदान गर्नका लागि अनवरत रूपमा आवश्यक सल्लाह, सामग्री सङ्कलन र सुझाउ दिई मार्ग निर्देशन गर्नुहुने श्रद्धेय गुरू खड्काप्रति सर्वप्रथम म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यस शोधपत्रको तयारीका क्रममा सामग्री सङ्कलन तथा आवश्यक पर्दा मौखिक र लिखित जानकारी दिई सहयोग पुऱ्याउनु हुने यस शोधपत्रका शोधनायक रामजी घिमिरेप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा सुझाव र सल्लाह दिई मलाई सहयोग गर्नुहुने संघसंस्था तथा मेरा अनन्य मित्र सूर्यप्रसाद भट्टराई, अमृत बराल, राजेन्द्र सुवेदी, नेत्रहिन संघ कास्की, नेत्रहिन क्रिकेट संघ कास्की, साथै मलाई आजको अवस्थासम्म ल्याउन हर समय मार्ग निर्देशन गर्ने मेरी आमा मुसुरा तिमिसना, बुबा युवराज तिमिसना, स्नातक र स्नातकोत्तर अध्ययन गर्दाका सहकर्मी साथी असफल गौतम धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । शोध तयार गर्ने क्रममा सामग्री उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालय तथा त्यहाँ कार्यरत कर्मचारी, राष्ट्रिय अडियो पुस्तकालय पृथ्वीनारायण क्याम्पस पोखरा, शोधकार्यलाई सम्पन्न गर्नका लागि आर्थिक अनुदान प्रदान गर्ने विश्वविद्यालय अनुदान आयोग, काठमाडौंलाई पनि धन्यवाद नदिई रहन सकिदैन । साथै, यस शोधपत्रको साजसज्जा गरिदिने गण्डकी हाई टेक प्रा.लि. बगरका अनु बरालप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

वि.सं. : २०७४/११/१९८

ई.स. ०२/०३/२०१८

.....

नीलकण्ठ तिमिसना

रोल नं. १७/२०६८

परीक्षा रोल नं. ४८०११२

त्रि.वि. दर्ता नं. ९-१-४८-१९४९-२००६

पृथ्वी नारायण क्याम्पस, पोखरा

विषय सूची

स्वीकृति पत्र

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

अध्याय : एक

शोधपत्रको परिचय

१.१	विषय परिचय	१
१.२	शोध शीर्षक	२
१.३	शोधको प्रयोजन	२
१.४	शोधपत्रको समस्या कथन	२
१.५	शोधपत्रको उद्देश्य कथन	२
१.६	पूर्व कार्यको विवरण	३
१.७	अध्ययनको औचित्य	५
१.८	क्षेत्र र सीमा	५
१.९	अध्ययन विधि	५
१.१०	शोधको संरचना	६

अध्याय : दुई

रामजी घिमिरेको संक्षिप्त जीवनी

२.१	रामजी घिमिरेको जन्म र बाल्यकाल	७
२.२	रामजी घिमिरेको शिक्षादिक्षा	७
२.३	पारिवारिक पृष्ठभूमि	८
२.४	रुची र साहित्य लेखन	८
२.५	राष्ट्रसेवामा रामजी घिमिरे	९
२.६	साहित्य क्षेत्रमा रामजी घिमिरे	१०
२.७	सम्मान तथा पुरस्कार	१२
२.८	भ्रमण तथा साहित्यिक सहभागिता	१२

अध्याय : तीन

गीत तथा गजलको सैद्धान्तिक परिचय

३.१ गीत परिचय र परिभाषा	१३
३.२ गजलको परिचय र परिभाषा	१५
३.३ गजलको स्वरूप तथा संरचना	१६
३.३.१ शेर	१७
३.३.२ मिसरा	१८
३.३.३ काफिया	१८
३.३.४ रदफ	१८
३.३.५ तखल्लुस	१८
३.३.६ बहर	१९
३.४ गीत तथा गजलका विशेषता	२०
३.५ गीत र गजलका संरचक घटक (तत्त्व)	२०
३.५.१ विषयवस्तु	२१
३.५.२ भाषा	२३
३.५.३ शैली	२४
३.५.४ बिम्ब	२५
३.५.५ प्रतीक	२७
३.५.६ लय	२८
३.५.७ छन्द तथा अलङ्कार	२८
३.६ नेपाली गीत र गजलको विकासक्रम	२९
३.६.१ प्राथमिक काल : प्रारम्भदेखि वि.सं.१९४० सम्म	३२
३.६.२ माध्यमिक काल : वि.सं. १९४१ देखि १९९१ सम्म	३३
३.६.३ आधुनिक काल : १९९१ देखि हालसम्म	३३
३.७ रामजी घिमिरेको गीतयात्रा	४२
३.८ रामजी घिमिरेको गजलयात्रा	४३
३.९ निष्कर्ष	४४

अध्याय : चार

रामजी घिमिरेका काव्यकृतिको अध्ययन

४.१ रामजी घिमिरेको काव्यकारिता	४५
४.२ रामजी घिमिरेका गीतको अध्ययन	४६
४.२.१ गीति एल्बम 'रसना भाग-१' (२०६०) को अध्ययन	४६
४.२.२ गीति एल्बम 'रसना भाग-२' (२०६१) को अध्ययन	५५
४.२.३ गीति एल्बम 'रसना भाग-३' (२०६२) को अध्ययन	५८
४.२.४ 'हरायौ तिमि विरानो देशमा' (२०७१) गीत सङ्ग्रहको अध्ययन	६२
४.२.५ 'आयौ फेरि सपनीमा' (२०७३) गीत सङ्ग्रहको अध्ययन	७२
४.२.६ 'रामजी घिमिरेका १०१ गजल' (२०७१) गजल सङ्ग्रहको अध्ययन	८३
४.३ तत्त्वका आधारमा घिमिरेका सिर्जनाको अध्ययन	९०
४.४ रामजी घिमिरेका सिर्जनामा अभिव्यक्त विषयवस्तु	९३
४.५ रामजी घिमिरेका सिर्जनाको मूल्य र उपयोगिता	९४
४.६ रामजी घिमिरेका सिर्जनाको रूप र शिल्प पक्ष	९५
४.७ निष्कर्ष	९६

अध्याय : पाँच

उपसंहार तथा निष्कर्ष

५.१ सारांश	९७
५.२ निष्कर्ष	९८
५.३ भावी अध्ययनका लागि सम्भाव्य शीर्षक	९९
सन्दर्भ सूची	१००